

Pensioenactualiteiten Buitenlandse Zaken

24 oktober 2019

Steven Jongbloed, ABP

Pensioenactualiteiten

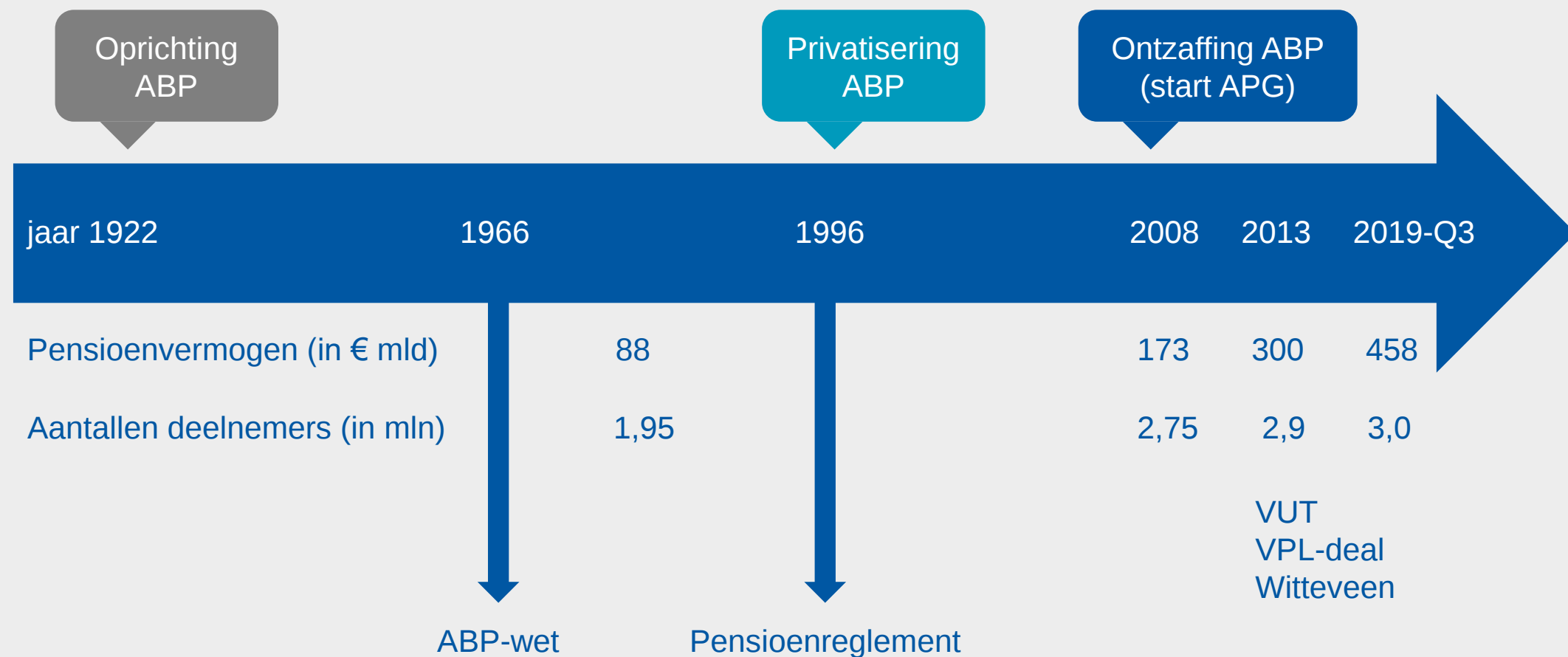
Bespreekpunten:

- Korte introductie ABP
- Financiële positie ABP
 - Dekkingsgraden
- Pensioenopbouw en premiebeleid
 - Pensioenregeling en premie
- Indexeren of verlagen: hoe werkt het?
 - Indexatiebeleid
 - Verlagingsbeleid
- Toekomst pensioenstelsel
 - Stand van zaken
- Vragen/discussie

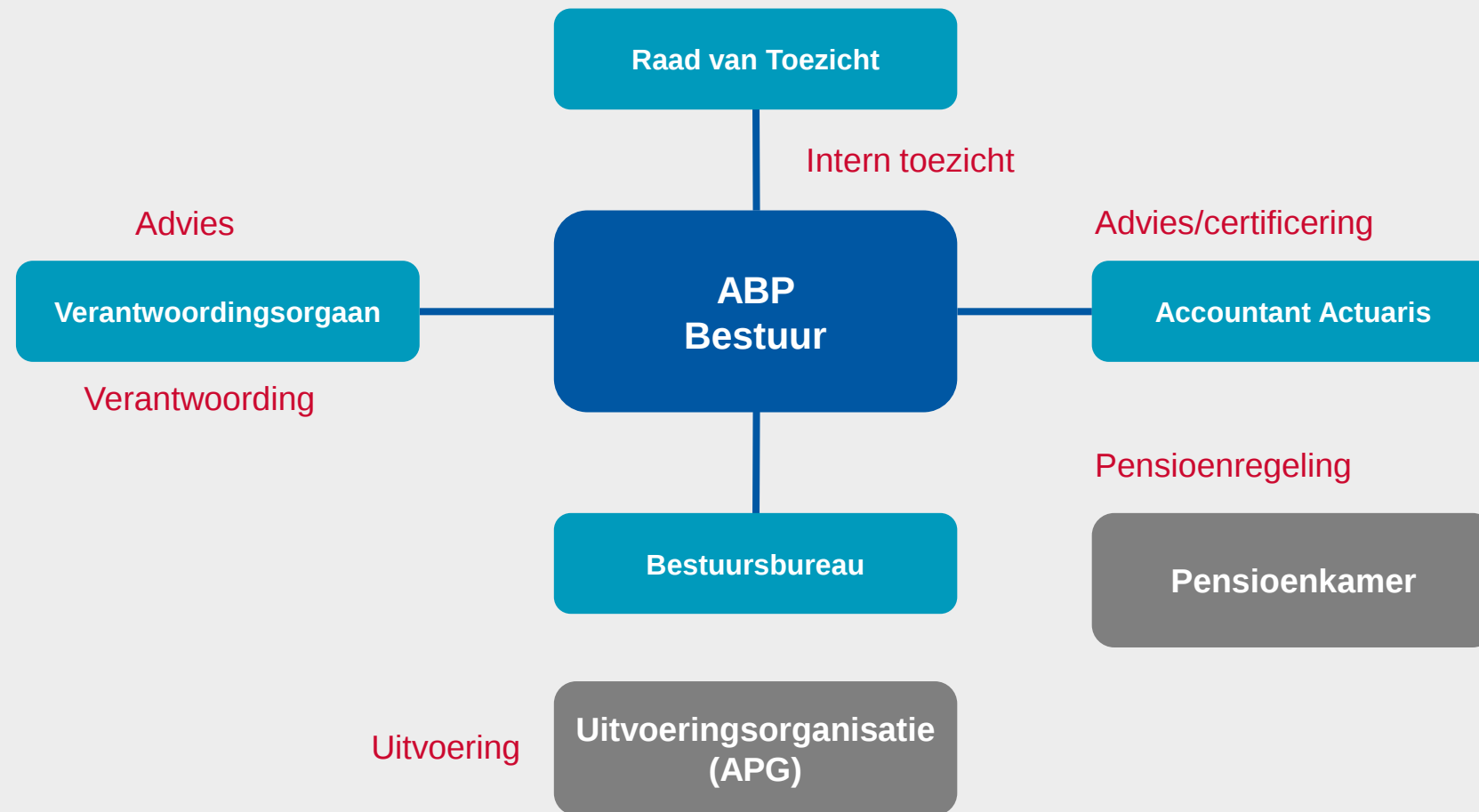
Buitenlandse Zaken

KORTE INTRODUCTIE ABP

Historie ABP

Organisatie ABP vanaf 1 juli 2014

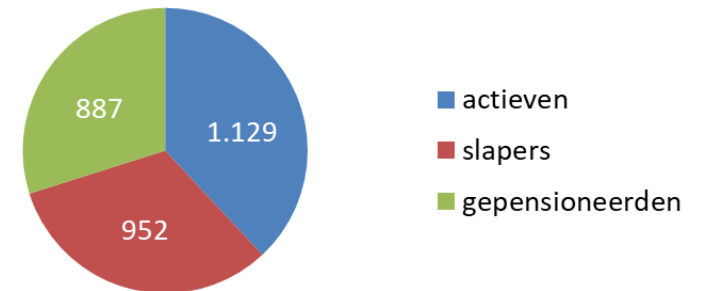
Buitenlandse Zaken

FINANCIËLE POSITIE ABP

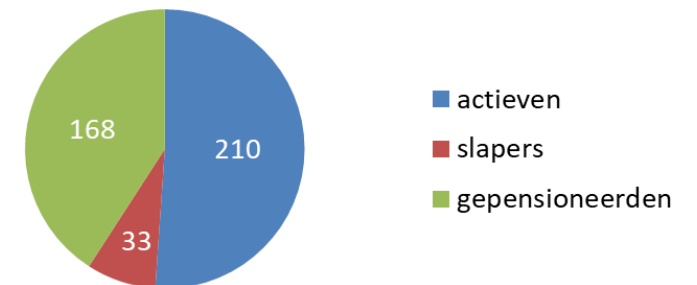
Kerncijfers ABP (ultimo 2018)

- ▶ Aantal deelnemers: 3,0 miljoen
- ▶ Pensioenvermogen: € 399 miljard
- ▶ Pensioenverplichtingen: € 411 miljard
- ▶ Beleids DG (12-mnds): 103,8%
- ▶ Actuele DG (UFR): 97,1%
- ▶ Premie OP/NP 2019: 24,9% (2018: 22,9%)
- ▶ Premie inkomsten 2018: € 10,3 miljard
- ▶ Pensioenuitkeringen 2018: € 11,1 miljard

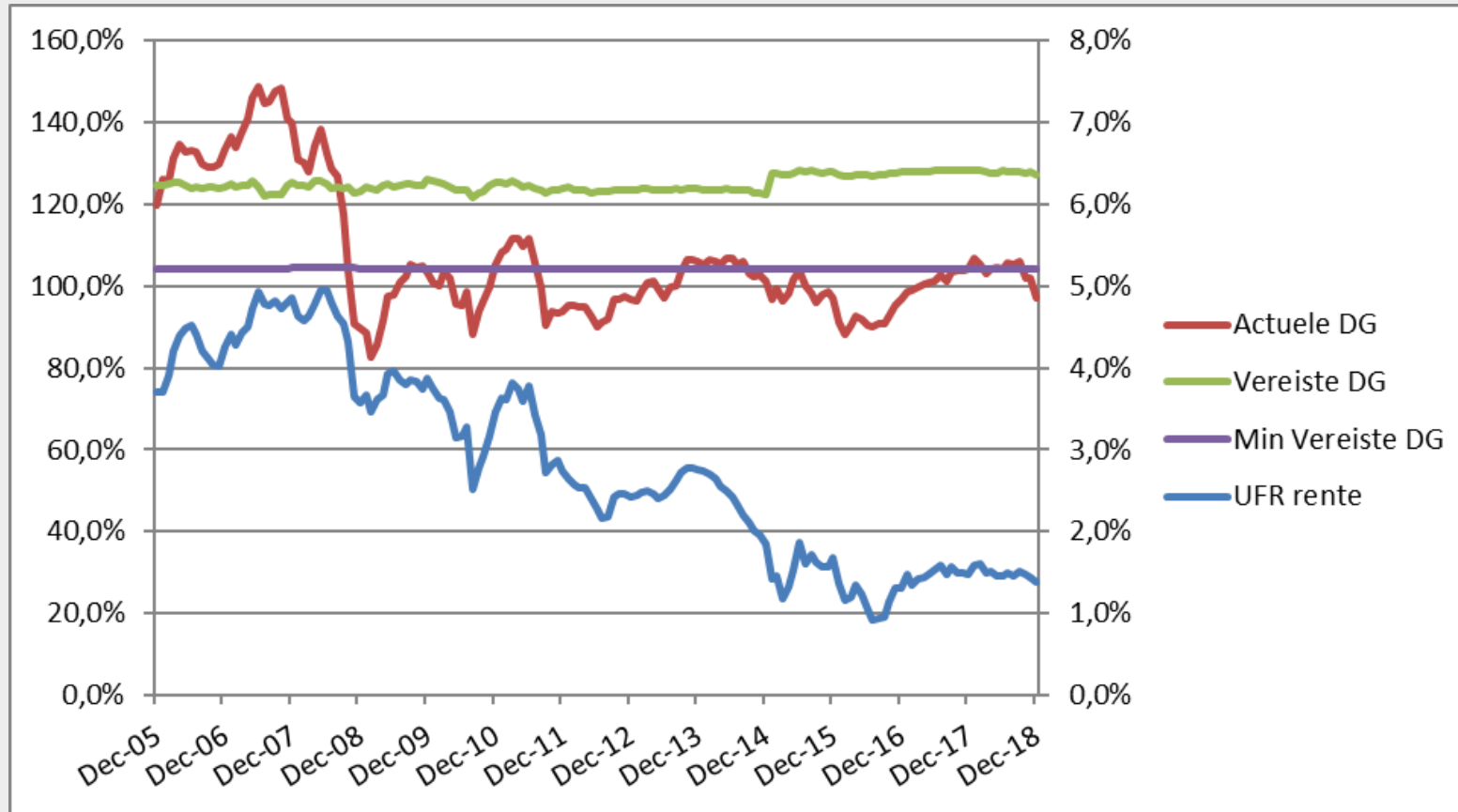
Verdeling aantal deelnemers
(in duizendtallen)

Verdeling waarde pensioen
(in € miljard)

Ontwikkeling actuele dekkingsgraad en rente 2005 tm 2018

Financiële situatie: de dekkingsgraad

bedragen in € mld	eind 2007	eind 2008	eind 2014	eind 2015	eind 2017	eind 2018	sept 2019
belegd vermogen	217	173	344	351	409	399	459
pensioenverplichtingen	155	193	340	362	392	411	504
actuele dekkingsgraad	140%	90%	101%	97%	104%	97%	91%
beleidsdekkingsgraad	-	-	105%	99%	102%	104%	97%
rekenrente (UFR)	4,85%	3,57%	2,7%	1,67%	1,48%	1,39%	0,43%

Effect van 1% rentemutatie:

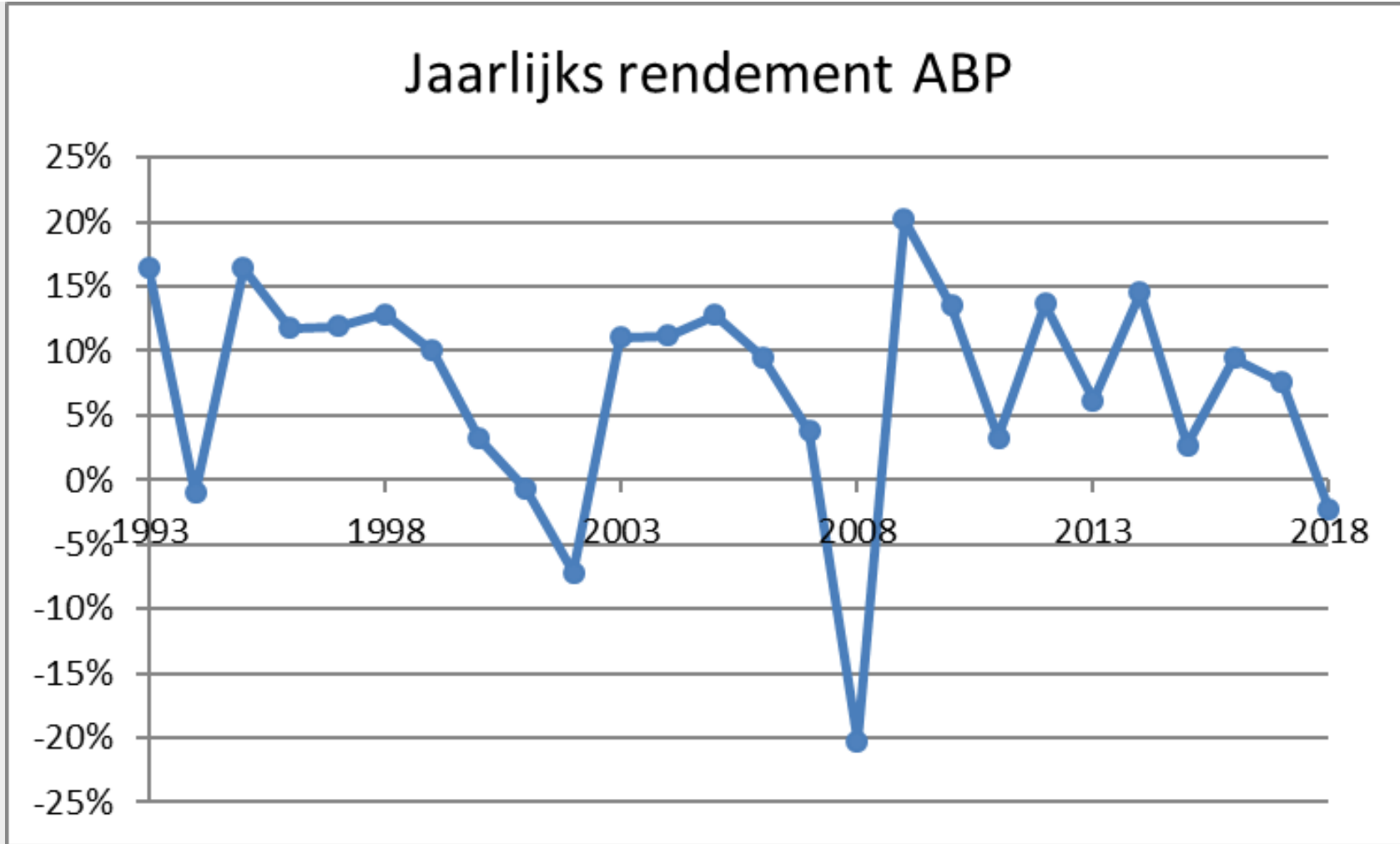
- ▶ Rentestijging van 1% => dekkingsgraad + 13%
- ▶ Rentedaling van 1% => dekkingsgraad - 13%

Beleidsdekkingsgraad ABP

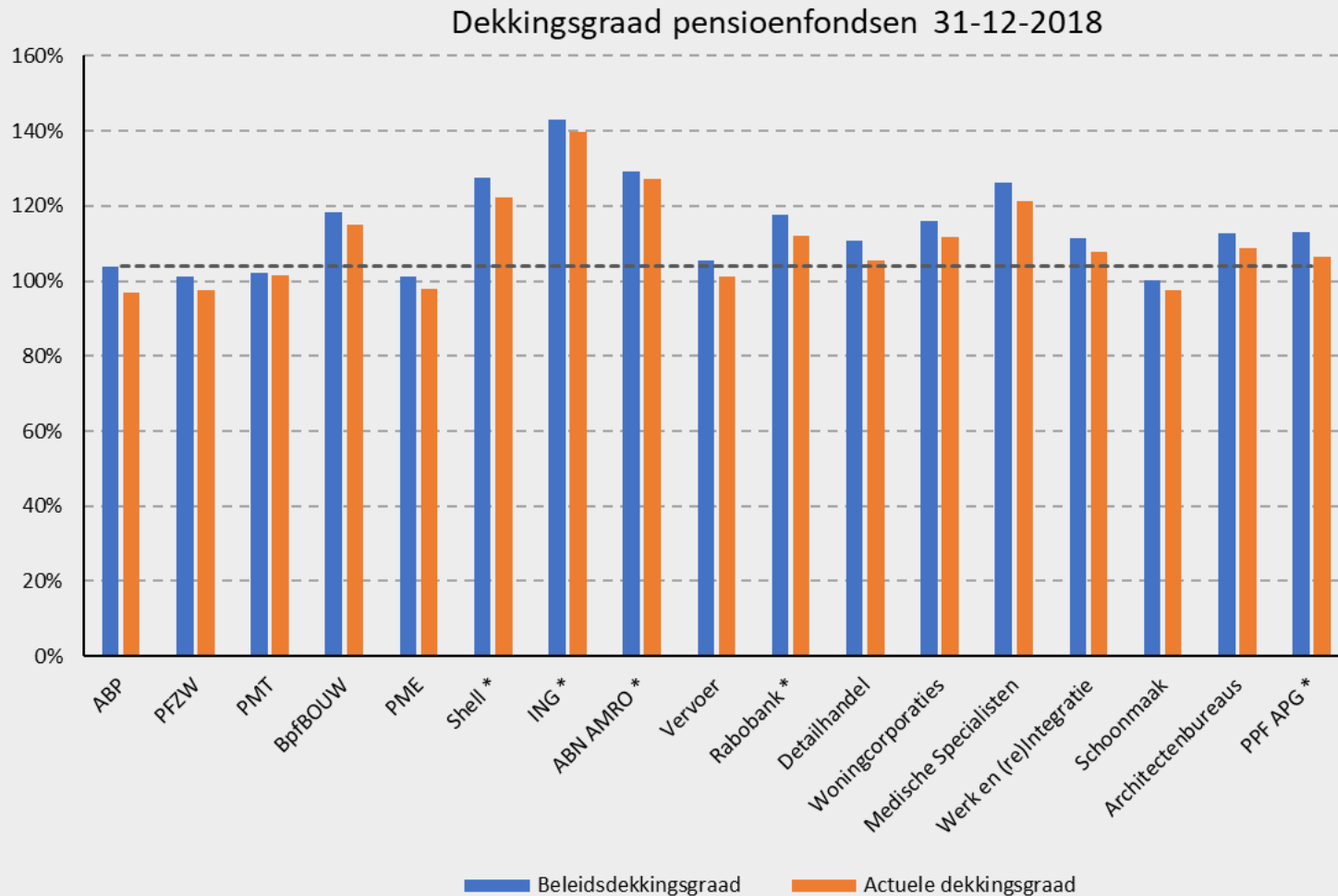
	Actuele DG %	BeleidsDG %
sep-18	105,9	104,7
okt-18	102,1	104,6
nov-18	101,8	104,4
dec-18	97,0	103,8
jan-19	98,6	103,1
feb-19	100,5	102,7
mrt-19	99,0	102,4
apr-19	100,4	102,1
mei-19	96,1	101,4
jun-19	95,3	100,6
jul-19	93,9	99,7
aug-19	88,6	98,3
sep-19	91,0	97,0

Rendement ABP 1992-2018

Dekkingsgraden verschillende pensioenfondsen

Toelichting

Links staan de 11 grootste pensioenfondsen van Nederland. De fondsen met * zijn ondernemingspensioefondsen.

Voor alle fondsen was de actuele dekkingsgraad op 31-12-2018 lager dan de beleidsdekkingsgraad. Dit komt door de slechte rendementen en de lage rente eind 2018.

Gevolgen extra premie en rentemutatie

- ▶ 1% premieopslag
 - ▶ Extra inkomsten pensioenfonds in 1 jaar: 400 mln.
 - ▶ Effect op de dekkingsgraad: 0,10%-punt

- ▶ 1% rentemutatie:
 - ▶ Rentestijging van 1%, dekkingsgraad + 13%
 - ▶ Rentedaling van 1%, dekkingsgraad - 13%

- ▶ Benodigd rendement (meetmoment 31-12-2018):
 - ▶ Zonder (inhaal-)indexatie 1,5%
 - ▶ Met indexatie (2%) 3,5%
 - ▶ Met inhaalindexatie 4,2%
 - ▶ Inclusief buffer meer dan 5%

Buitenlandse Zaken

PENSIOENBOUW EN PREMIEBELEID

Kenmerken Pensioenregelingen ABP 2019

- ▶ Middelloonregeling met opbouwpercentage 1,875% / 1,7% en twee franchises:
 - ▶ Hogere inkomens: 13.800 (1,875% opbouw)
 - ▶ Lagere inkomens: 11.050 (1,7% opbouw)
 - ▶ Franchise voor de premie is voor iedereen 13.800
- ▶ Ouderdomspensioen met keuzemogelijkheden:
 - ▶ Eerder/later met pensioen
 - ▶ Hoog-laag pensioen
 - ▶ Deeltijdpensioen
 - ▶ Omruilen OP ↔ NP
- ▶ Regeling fiscaal maximaal
 - ▶ Aftoppingsgrens in 2019 op 107.593

Kenmerken Pensioenregelingen ABP 2019

- ▶ Nabestaandenpensioen (NP)
- ▶ Arbeidsongeschiktheidspensioen (AOP)
- ▶ Pensioenopbouw bij arbeidsongeschiktheid en werkloosheid (PVI)
- ▶ Inkoop Voorwaardelijk Pensioen (VPL)
- ▶ Sectorale aanvulling
 - ▶ Inkoop Max Politie

Kenmerken Pensioenregelingen ABP: flexibele elementen

Eerder of later met pensioen:

- ▶ Pensioneren kan van leeftijd 60 tot AOW + 5 jr

Vervroegen

- ▶ Uitkering ca. 6% lager per jaar eerder uittreden
- ▶ Minder opbouw door vroeger uittreden

Uitstellen

- ▶ Uitkering ca. 6,5% hoger per jaar uitstel
- ▶ Hoger pensioen als opbouw tijdens uitstel

Het is ook mogelijk om met *deeltijdpensioen* te gaan, of een zgn. *hoog-laag-pensioen* te ontvangen.

Pensioenpremies ABP

▶ Regeling voor Ouderdomspensioen:	OP
▶ Nabestaandenpensioen	NP
▶ Op basis van kapitaaldekking	
▶ Arbeidsongeschiktheidspensioenregeling:	AOP
▶ Prepensioenregeling:	
▶ Door ABP (VPL tot 2023)	Inkoop voorwaardelijk pensioen (IVP)
▶ Sectorale aanvulling	
▶ Inkoop Max Politie	Aanvulling op IVP

Meerjarig premie- en opslagbeleid vanaf 2017

Uitgangspunten meerjarig premiebeleid:

- ▶ Disconteringsvoet van 3,6% naar 2,8%
- ▶ Gefaseerde invoer nieuwe beleid
- ▶ Premieopslag bij Beleids-DG < 110%

Komende jaren:

- ▶ Zolang de beleids-DG < 110%: opslag 2%
- ▶ Nieuwe parameters **verplicht** vanaf 2021
- ▶ Premie-DG hangt sterk af van de rente!

Premie kan veranderen door:

- ▶ Aanpassing pensioenregeling
- ▶ Bestandsontwikkeling
- ▶ Nieuwe sterftekansen/grondslagen
- ▶ Wijzigen disconteringsvoet (*premie 2021?*)
- ▶ Beleids-DG komt boven de 110%

Effect 1% premieopslag per jaar

- ▶ Extra inkomsten pensioenfonds: ca. 400 mln.
- ▶ Effect op de dekkingsgraad: ca. 0,10%-punt

Commissie Parameters 2019

Wat doet deze commissie?

- ▶ 5-jaarlijkse toetsing van o.m. rente en rendementen
- ▶ Pensioenfonds mag niet met een hoger rendement rekenen bij berekeningen
- ▶ Zeven leden; voorzitter: Dijsselbloem

De uitkomsten hebben effect op:

- ▶ De kostendekkende premie
- ▶ Het herstelplan
- ▶ De haalbaarheidstoets
- ▶ De indexatieruimte
- ▶ Voortgang nieuwe stelsel?..

Op grond van artikel 144 van de Pensioenwet (PW) en artikel 139 van de Wet verplichte beroepspensioenregeling (Wvb) heeft de commissie tot taak een oordeel te geven over de volgende parameters:

- a. het minimale percentage van het gemiddelde loon- of prijsindexcijfer;
- b. het maximaal te hanteren gemiddelde rendement op vastrentende waarden;
- c. de maximaal te hanteren risicopremies op onder andere aandelen en onroerend goed; en
- d. een uniforme set met economische scenario's.

Verloop premie 2016-2019

Jaar	2016	2017	2018	2019
Basis Premie OP/NP	17,8%	22,3%	21,9%	22,9%
Fasering	nvt	-1,2%	0%	0%
Premieopslag	1%	0%	1%	2%
Totaal: feitelijk premie OP/NP	18,8%	21,1%	22,9%	24,9%
Premiedekkingsgraad (januari)	57%	70%	77%	79%
Disconteringvoet	3,6%	2,8%	2,8%	2,8%

Buitenlandse Zaken

INDEXEREN OF VERLAGEN: HOE WERKT HET?

Quotes ABP over indexatie en pensioenverlagingen

Kwartaalbericht Q3-2018

- ▶ 'We zien dat de financiële positie van ABP stap voor stap verbetert. Maar de pensioenen van werkenden en gepensioneerden kunnen we de komende jaren niet verhogen met de inflatie. Ik kan dat niet meer uitleggen aan onze deelnemers.'

Kwartaalbericht Q3-2019

- ▶ 'Onze hoop is gevestigd op een snelle uitwerking van het pensioenakkoord. En op maatregelen in de overgangperiode naar een nieuw pensioencontract toe die onnodige, meerjarige verlagingen voorkomen. Vanuit onze expertise denken en werken we daaraan mee.'

Belangrijke grenzen voor de (beleids-)dekkingsgraad in 2019

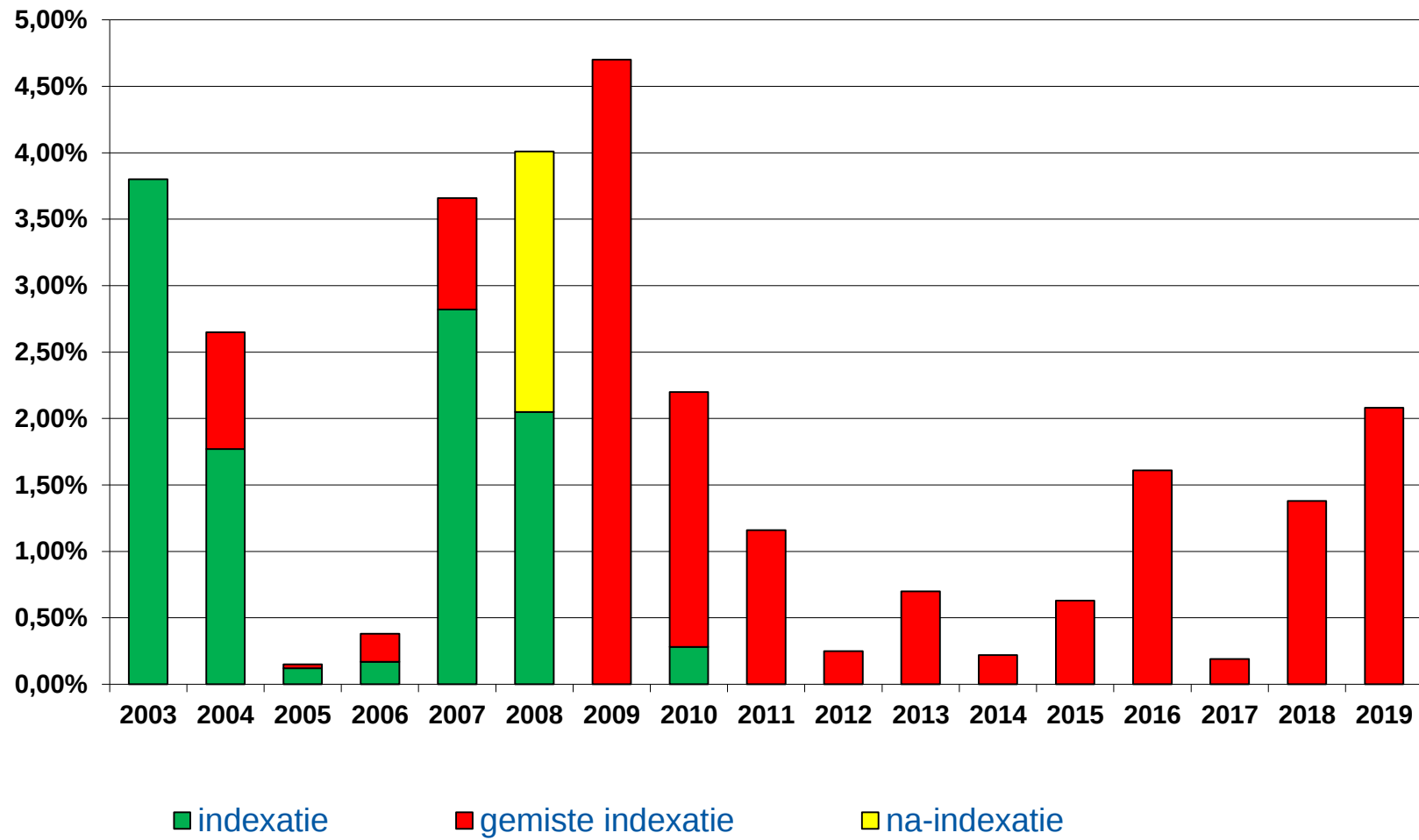

Indexatieambitie ABP

- ▶ Bestendige en volledige indexatie op basis van:
 - ▶ Looninflatie (tot 1 januari 2016)
 - ▶ Prijsinflatie (na 1 januari 2016)
- ▶ Aangescherpte regels voor indexatie (nFTK vanaf 1 januari 2015):
 - ▶ Indexeren vanaf een beleidsdekkingsgraad van 110%
 - ▶ Volledig indexeren vanaf de grens 'toekomstbestendige indexatie' (120%-130%, afhankelijk van de rentestand; 122% ultimo 2018)
- ▶ Indexatieachterstand over 2008-2019 bedraagt 15,82%
 - ▶ Na-indexatie kan vanaf de grens toekomstbestendige indexatie, mits ook boven vereiste DG (ca. 128%)
 - ▶ Na-indexatie is onderdeel van de indexatieambitie

Indexatie ABP 2003-2019

Na-indexatie

- ▶ Onderdeel indexatieambitie, vanaf grens toekomst-bestendige indexatie.
- ▶ 1/5 deel van de ruimte boven de grens toekomstbestendige indexatie obv 'cumulatieve methode'.
- ▶ Onder voorwaarde van deelnemerschap op moment indexatiekorting.
- ▶ Geen nabetaling gemiste uitkeringen.
- ▶ Per 1 januari 2019 (maximaal) 15,8% indexatie-achterstand

Twee soorten verlagingen

▶ VEV-verlaging

- ▶ Herstel naar VEV lukt niet binnen 10 jaar.
- ▶ DG waarbij het nog nét lukt is de “kritische DG”: ca. 95%

▶ MVEV-verlaging

- ▶ 5 jaar lang dekkingstekort: $BDG < MVEV$ (104,2%).
- ▶ Op laatste meetmoment is DG ook $< 104,2\%$.

Koolmees: niet verlagen
als dekkingsgraad eind
2019 minimaal 100% is

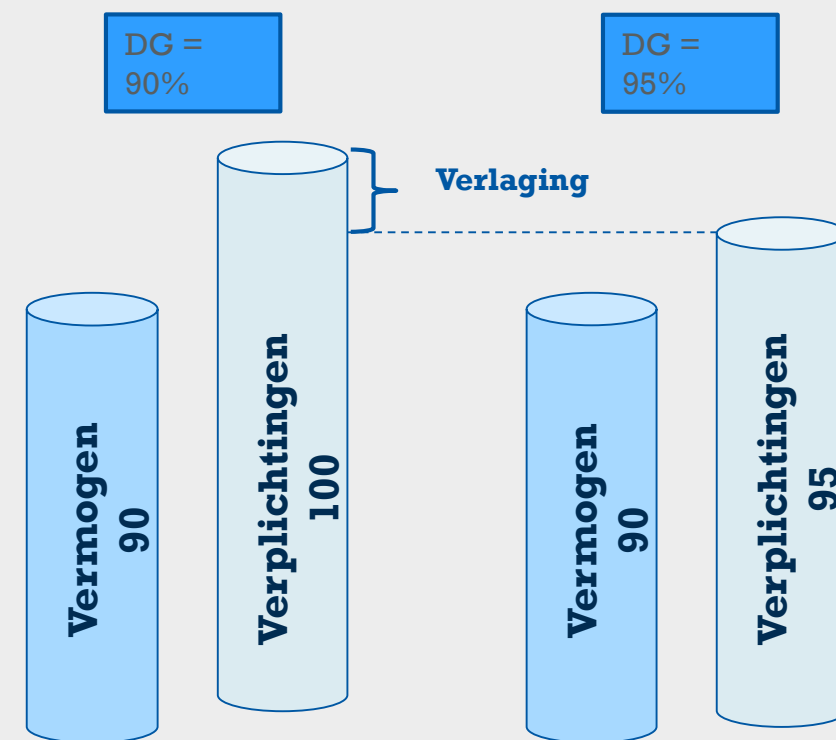
Hoe werkt VEV-verlaging in 2020?

▶ Hoeveel moet ABP verlagen?

- ▶ Zodanig dat je het herstelplan wél haalt
- ▶ Verlagingspercentage $\approx$ kritische DG -/- actuele DG
- ▶ Bijvoorbeeld bij actuele dekkinggraad van 95%:
- ▶ $95,0\% - 90,0\% \approx 5\%$ verlagen

▶ Hoe moet ABP verlagen?

- ▶ Je mag uitsmeren over maximaal 10 jaar
- ▶ Verlaging 1e jaar moet worden doorgevoerd
- ▶ Pas op: verlaging 1^e jaar is hoger dan $1/10 \times$ totale verlaging!
- ▶ Verlaging in de daaropvolgende jaren wordt steeds opnieuw berekend

Hoe werkt MVEV-verlaging in 2021?

▶ Hoeveel moet ABP verlagen?

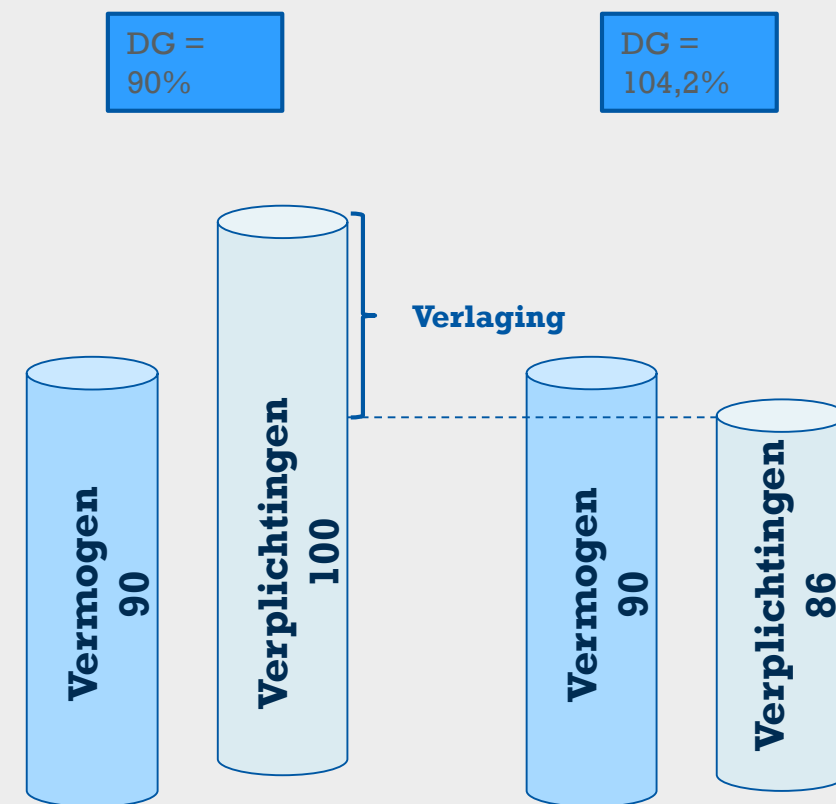
- ▶ Zodanig dat de actuele DG direct op het MVEV / 100% zit

Uitwerking Koolmees korten tot 100% i.p.v. 104,2% nog onduidelijk!

- ▶ Verlagsingspercentage $\approx \text{MVEV} \text{ -/- Actuele DG}$
- ▶ Bijvoorbeeld: $104,2\% \text{ -/- } 90,0\% \approx 14\%$ verlagen

▶ Hoe moet ABP verlagen?

- ▶ Je mag uitsmeren over maximaal 10 jaar
- ▶ Volledige verlaging (14%) moet worden doorgevoerd
- ▶ Jaarlijkse verlaging bij 'uitsmeren' volgt uit berekening
- ▶ Verlagen en indexeren kan tegelijkertijd

Proces verlagingen

- ▶ Indienen herstelplan voor 1-4
- ▶ DNB heeft 2 maanden de tijd om te reageren
- ▶ Daarna versturen brief aan deelnemers dat het pensioen wordt verlaagd
- ▶ Uitvoering VEV-verlaging in najaar 2020

Buitenlandse Zaken

TOEKOMST PENSIOENSTELSEL

Pensioen: oplopende spanning

► Lage rente

► Langer leven

Levensverwachting 65-jarigen blijft stijgen, pensioenleeftijd blijft gelijk

In 2024 worden 65-jarigen gemiddeld 85,63 jaar oud, berekende het CBS. De AOW-leeftijd blijft hetzelfde, heeft minister Koolmees donderdag bepaald.

✎ Simone Peek 1 november 2018
🕒 Leestijd 1 minuut

► Lage rendementsverwachting

Van onze redacteur

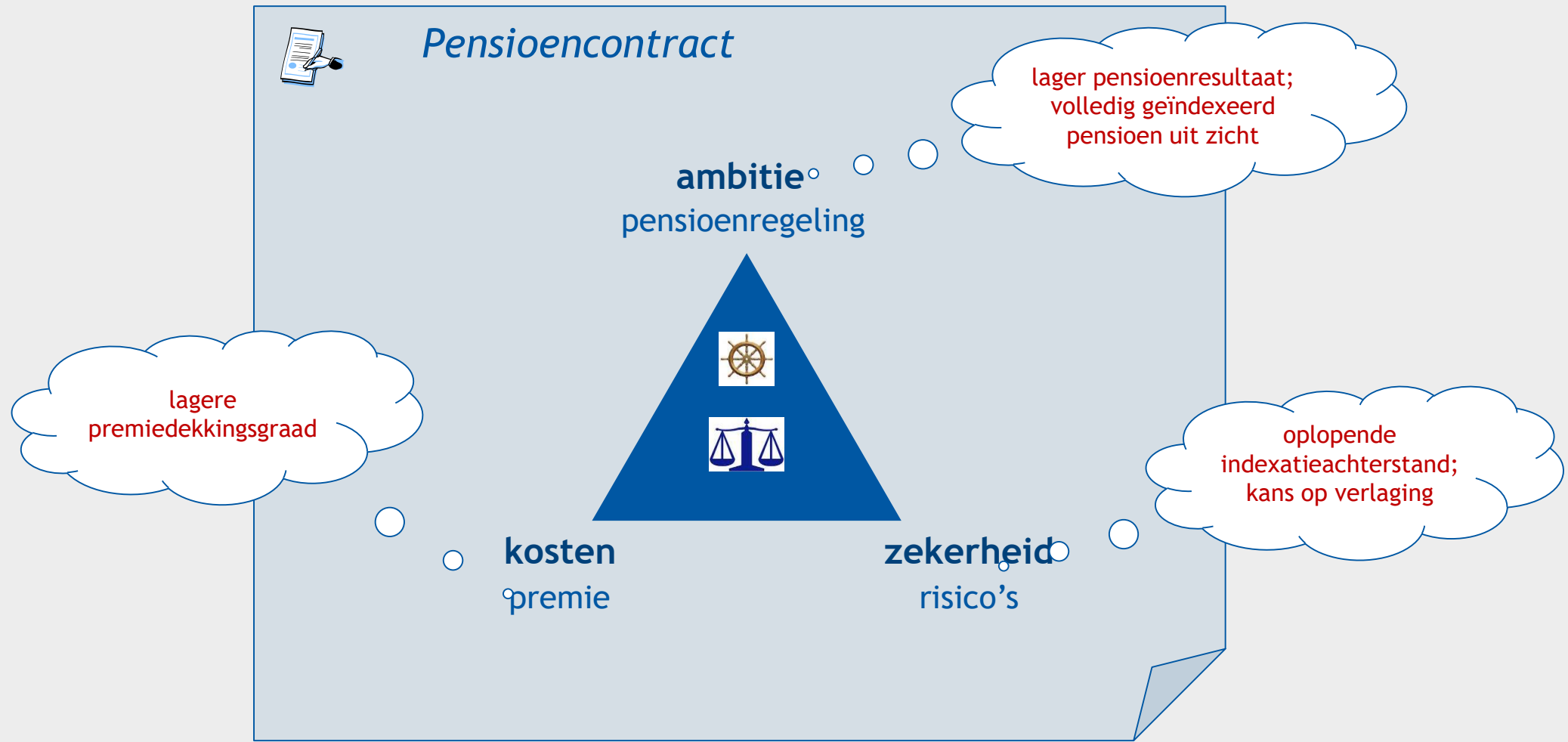
10 jul 19

HANDEL

VS en China pakken overleg handelsoorlog weer op

De Verenigde Staten en China hebben weer gesprekken gevoerd over de handelsoorlog tussen beide landen. De Amerikaanse minister van financiën Steven Mnuchin en de Chinese vicepremier Liu He hebben dinsdag telefonisch overleg gevoerd. De gesprekken zijn door de Amerikanen als 'constructief' bestempeld,

Pensioendriehoek: oplopende spanning

Symptomen van oplopende spanning

- ▶ indexatieachterstand loopt op
 - ▶ is nu 16% (loopt naar verwachting verder op)
- ▶ kans op verlagingen nemen toe
 - ▶ actuele dekkinggraad ligt onder de kritische dekkinggraad
- ▶ premie stijgt maar premiedekkinggraad daalt (premie versus pensioenopbouw)

Principeakkoord 5 juni

Afspraken pensioencontract

- ▶ Fiscaal kader
 - ▶ één fiscaal kader voor alle pensioenregelingen. Uniforme maximum premie.
 - ▶ passend bij pensioenambitie 75% gemiddeld loon in 40 opbouwjaren ofwel 80% in 42 jaar
- ▶ Rekenrente
 - ▶ één maatstaf voor nominale aanspraken en premie (RTS + UFR)
 - ▶ commissie parameters adviseert
 - ▶ premiedemping o.b.v. reëel verwacht rendement verdwijnt
- ▶ Doorsneesystematiek
 - ▶ premie is basis voor pensioentoezegging
 - ▶ voorwaarde bij afschaffen doorsneesystematiek: adequate compensatie. kostenneutraal met voldoende tijd en fiscale ruimte
- ▶ Meer keuzemogelijkheden
 - ▶ wettelijke keuze om bij pensioeningang 10% ineens op te nemen
 - ▶ onderzoek naar keuzemogelijkheden tijdens opbouw
- ▶ Nabestaandenpensioen
 - ▶ meer standaardisering en beter over te dragen bij baanwisseling
 - ▶ kabinet heeft STAR om advies gevraagd (in het vroege najaar verwacht)
- ▶ Huidige uitkeringsovereenkomst (FTK)
 - ▶ geen kortingen boven 100% (tijdelijke maatregel voor komende jaren)
 - ▶ kabinet faciliteert collectief invaren
 - ▶ uiteindelijke beslissing om bestaande aanspraken en rechten over te dragen naar nieuwe contract is aan sociale partners in bedrijfstakken en ondernemingen
 - ▶ waarderingskader te ontwikkelen voor omzetten bestaande aanspraken in nieuw contract
- ▶ Nieuwe premiecontract met uitgebreide risicodeling
 - ▶ gesloten en open risicodeling is mogelijk, keuze is aan sociale partners
 - ▶ IGR (risico's delen met toekomstige toetreders) blijft dus mogelijk
 - ▶ dekkingsgraad mag niet lager worden dan 90% en niet langer dan vijf jaar onder 100% liggen.
 - ▶ beleggen op maat via (impliciete) life cycle moet worden uitgewerkt (kan ook met uniforme mix)

Vraag: wat is de meest geschikte rente voor het pensioen?

RTS+UFR

4%

**Op basis van
rendement**

RTS

**RTS +
Europese UFR**

**Iets
anders?**

Vragen Opmerkingen Discussie?

Verloop premiedekkingsgraad 2006-2018

Jaar	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Premie OP/NP	19,4%	19,2%	19,6%	20,5%	20,7%	21,8%	23,6%	25,4%	21,6%	19,6%	18,6%	21,1%	22,9%	24,9%
Premie DG	127%	134%	152%	117%	122%	112%	101%	105%	111%	78%	67%	79%	81%	84%

Overzicht pensioen opbouw en premies 2013 - 2019

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Opbouw OP	2,15%	1,95%	1,875% / 1,7%	1,875% / 1,7%	1,875% / 1,7%	1,875% / 1,7%	1,875% / 1,7%
Opbouw NP	35% (NP 65+)	35% (NP 67+)	50%; 70% tot 30.000 (NP 67+)	70% (NP 67+)	70% (NP 67+)	70%	70%
Franchise (hoog/laag inkomen)	€10.950	€11.150	€12.650 / €10.100	€13.000 / €10.350	€13.150 / €10.500	€13.350 / €10.700	€13.800 / €11.050
Pensioenrekenleeftijd	65 jaar	67 jaar	67 jaar	67 jaar	67 jaar	68 jaar	68 jaar
Premie OP/NP (salaris-franch.)	25,4%	21,6%	19,6%	17,8%, later 18,8%	21,1%	22,9%	24,9%
Discontovoet voor de premie	3,25%	3,25%	3,25%	3,59%	2,8%	2,8%	2,8%
Verdeling premie wg/wn	70% / 30%	66% / 34%	68% / 32%	70% / 30%	70% / 30%	70% / 30%	70% / 30%
VPL premie (wg + wn, % salaris)	1,6% + 2,4%	4,0% + 0%	3,0% + 0%	2,3% + 0%	2,6% + 0%	2,6% + 0%	2,6% + 0%
Indexatie obv	looninflatie	looninflatie	looninflatie	prijsinflatie	prijsinflatie	prijsinflatie	prijsinflatie

